

Mladi so zborovali na Repentabru

V soboto, 21. t.m., se je na Repentabru odvijal študijski seminar, ki ga je priredil deželni odbor Mladinske sekcije Slovenske skupnosti. Slo je pravzaprav za srečanje mladih aktivistov Ssk iz Tržaške in Goriške s tremi voditelji stranke. Udeleženci so obravnavali različne strankine probleme s posebnim ozirom na organizacijske, toda zanemarili niso niti širše političnih.

Razgovor se je pričel ob 15. uri, ko je član tržaškega pokrajinskega izvršnega odbora Ivo Jevnikar podal krajši zgodovinski povojni politični pregled naše manjšine in se podrobneje zaustavil pri nastanku Slovenske skupnosti. Večkrat je opozoril tudi na statut stranke, ki izrecno pravi, da je Ssk pluralistična stranka, zasnovana na demokratičnih temeljih in da si je vedno želela združiti vso slovensko manjšino ne glede na različna ideološka prepričanja. To pa že na začetku ni bilo lahko, kajti velik del naše manjšine je bil marksistično usmerjen in ta se je striktno držal teorije, po kateri naj bi se združili ljudje enega sloja (proletarci) ne pa enega naroda. V poznejši debati je med udeleženci seminarja izšla ugotovitev, da dejansko ne obstaja več nobena stranka, ki ima v svojih vrstah izključno in v celoti samo predstavnike enega sloja. Ta ideološka nit, ki je v preteklosti združevala na primer delavski razred, je sedaj mnogo šibkejša, tako da le majhen del slovenskih komunistov ali socialistov se v KPI ali v PSI popolnoma identificira s slojem, kateremu pripada.

Tudi devinsko-nabrežinski odbornik Bojan Brezigar je v svojem posegu podčrtal, da ne sme imeti Ssk markantne ideološke podlage, ampak da mora znotraj stranke dopuščati različne svetovnonazorske poglede. Vsekakor pa mora vedno prevladati narodni problem, ali boljše ohranjanje narodnostne prisotnosti. S tem v zvezi je Brezigar dejal, da mora biti slovenska stranka zelo elastična in pragmatična, pripravljena, da se sooča z različnimi italijanskimi političnimi silami z jasnim ciljem, da dela v korist celotne slovenske manjšine.

Pokrajinski tajnik Ssk za Goriško Marjan Terpin je govoril o bodočem razvoju stranke. Zaustavil se je zlasti pri njeni organizaciji, ki v preteklosti ni bila vedno najbolj učinkovita. Odločno je Terpin zagovarjal menjavo ljudi na odgovornih mestih (tako znotraj stranke kot v javnih upravah) ter se izrekel proti izvrševanju

dalje na 2. strani ■

Po odstopu predsednika Biasuttija Politično življenje utegne postati še bolj zapleteno

Kot je bilo pričakovati, je predsednik deželne vlade Furlanije - Julijske krajine, demokristjan Biasutti odstopil, z njim pa je odstopila celotna deželna vlada. Bližnji vzrok krize je dejstvo, da je socialdemokratska stranka ostala brez svojega predstavnika v deželni vladi, potem ko je njen edini zastopnik, odbornik Vespasiano prestopil v vrste socialistične stranke in hkrati ohranil odborniško mesto. Na ravni političnih tajništev je bil sicer dosežen sporazum, na osnovi katerega bi se preprečila kriza deželne vlade. Ta sporazum je predvideval, da bo socialdemokratski stranki pripadalo predsedstvo deželnega sveta, kar pomeni, da bi moral sedanjí predsednik, socialist Manzoni odstopiti. Proti sporazumu pa je odločno nastopila večina deželnega vodstva socialdemokratske stranke, ki zagovarja stališče, da se socialdemokraciji nikakor ne morejo sprijazniti z dejstvom, da nimajo več lastnega predstavnika v deželni vladi. Večina socialdemokratskega vodstva je torej bila mnenja, naj se dosežanje politično zaveznitvo razide, če se zadeva ne more drugače urediti.

Deželno vodstvo socialistične stranke, v katerem ima odločilno besedo bivši deželni podpredsednik in sedanjí poslanec De Carli, pa prav gotovo ni računalo, da bo imel sporazum, ki naj bi preprečil krizo deželne vlade, za posledico tudi hud spor v stranki sami. Predsednik deželnega sveta Manzoni, ki je po poklicu odvetnik in je bil do pred kratkim eden tesnih sodelav-

cev poslanca De Carlija, je javno odločno zavrnil poziv strankinega deželnega vodstva, naj zapusti mesto predsednika. Pri tem se je odvetnik Manzoni skliceval tako na mnenje osrednjega strankinega vodstva v Rimu kot tudi na teorijo, češ da se nikakor ne more povezovati funkcija predsednika deželnega sveta, ki je predvsem zakonodajni organ, s funkcijo deželnega odbora, ki je izvršni organ. De Carli pravni računalo na to zadnjo oviro, ki utegne znatno ošibiti pogodbeno moč socialistične stranke pri sestavljanju nove večine v deželnem svetu.

De Carli utemeljuje celotno svojo pobudo, češ da je treba politično življenje v Furlaniji - Julijski krajini poenostaviti, pri čemer se odkrito zavzema za »likvidacijo« socialdemokratske stranke. Ta po njegovem nima smisla, da obstaja, potem ko so v socialistični stranki povsem prevladala stališča Bettina Craxija. Uresničitev takšne pobude je naletela na nepričakovano in nepredvideno oviro, in sicer na hud spor v sami socialistični stranki. Politično življenje utegne v Furlaniji - Julijski krajini postati še bolj zapleteno, kot je bilo do zdaj, saj grozi socialistični stranki razkol, ker so se proti De Carliju začele združevati sile v sami socialistični stranki na Tržaškem in tudi na Goriškem. V obeh pokrajinah se namreč pritožujejo, da Tržačani in Goričani dejansko nimajo več nobene besede,

dalje na 2. strani ■

Slovenska skupnost proti razlastitvam

Pokrajinski izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu je na svoji zadnji seji poleg trenutnega političnega krajevnega položaja obravnaval predvsem zadnje dogodke v zvezi z načrtovanimi nadaljnjimi razlastitvami zemlje na področju Padrič, kamor naj bi namestili sinhrotron.

Med razpravo je bilo potrjeno stališče stranke do takšnih posegov po manjšinskem teritoriju. Slovenska skupnost je vedno nasprotovala razlaščenjem, razen v primerih, kjer take posege zahteva dokazana javna korist. V primeru zadnjih zahtev po zasegi novih površin izven Področja za znanstvene raziskave (ki nam je že itak odvzelo velike površine, ki niso izkoriščene in

o katerih ne vemo, kdaj sploh bodo), Slovenska skupnost ugotavlja, da gre za nov težak in nesprejemljiv poskus krčenja slovenskega ozemlja. Zato ga odločno zavrača. Na takšnem stališču bi morale vztrajati vse manjšinske organizacije.

Zato Slovenska skupnost meni, da pri tem ne bi smeli popustiti ne zasebniki ne organizacije. Iz vseh dosedanjih protestov izhaja, da naši ljudje povsem soglašajo s takšnim stališčem in zato pričakujejo, da se bodo vsi zagovorniki njihovih pravic in koristi odločno zavzeli, da se omenjena predvidena odtujitev zemlje, katera je pogoj za ohranitev in razvoj slovenske narodnostne skupnosti na teh tleh, ne uresniči.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 29. septembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Glasbene podobe; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Dežela be dakov« (Marjan Kravos), RO; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Kmetijski tednik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 15.00 Na počitnice; 15.50 Beležka; 16.00 Sport; 17.30 Janez Jalen: »Lesena peč«, RO; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 30. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 »Šivala je deklica zvezdo, oj, zvezdo, rdečo ko kri...«; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Flik ali Tri mesece v cirkusu«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert RAI iz Rima; 11.45 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Cecilijanka 1984: zbor »Lojze Bratuž« iz Gorice, dekliski zbor Doberdob in zbor »Pod lipo« iz Barnasa; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Četrtekova srečanja; 14.40 Včeraj, danes, jutri; 16.00 Ko spregovori telo; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 1. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 »Šivala je deklica zvezdo, oj, zvezdo, rdečo ko kri...«; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Flik ali Tri mesece v cirkusu«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Violinist Dejan Bravničar izvaja Bachove skladbe; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Ribe našega morja; 14.30 Mladi mladim; 16.00 Ko spregovori telo; 17.00 Kratka poročila; 18.00 George Bernard Shaw: »Serenada« (Svetko Skok), RO; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 2. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Izbor iz Povejmo v živo; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Gojko in Cvetka« (Fran Roš - Jožko Lukeš); 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Flavtistka Erika Slama in čembalistka Rosanna Posarelli izvajata Bachove skladbe; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Moški zbor »Andrej Paglavac« iz Podgore; 14.00 Kratka poročila; 14.10 »Šivala je deklica zvezdo, oj, zvezdo, rdečo ko kri...«; 14.30 Včeraj, danes, jutri; 16.00 Ko spregovori telo; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Bela Bartok: Grad vojvode Sinjebradca, opera enodejanka; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 3. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Potovanje po Veliki Britaniji; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Gojko in Cvetka«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Felix Mendelssohn Bartholdy: Elija, oratorij za soliste, zbor in orkester, op. 70 (1. del); 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Slovenske popevke; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Naša vina; 14.30 Diskorama; 16.00 Ko spregovori telo; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Četrtekova srečanja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 4. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Za ta poletni čas; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Robinzon v vesolju«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert RAI iz Milana; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zbor »Vinko Vodopivec« iz Ljubljane in zbor »Jože Srebrič« iz Deskel; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Potovanje po Veliki Britaniji; 15.00 V svetu filma; 16.00 Ko spregovori telo; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 5. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Kulturni dogodki; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Robinzon v vesolju«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Pianis:ka Dubravka Tomšič; 11.30 Beležka; 12.00 Na počitnice; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Za ta letni čas; 14.40 Včeraj, danes, jutri; 16.00 Ko spregovori telo; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Dramska vetrovnica: Janez Povše: »Za plačilo ti prinašam slovo«; 19.00 Radijski dnevnik.

Politično življenje utegne postati...

■ nadaljevanje s 1. strani

ker se vse odloča v Vidmu in zdaj celo v Pordenonu.

Kriza deželnega odbora pa je imela za posledico, da so začeli odkrito nastopati proti predsedniku Biasuttiju nekateri vidnejši predstavniki krščanskodemokratske stranke, kot sta na primer bivši predsednik Comelli in bivši poslanec Belci. Biasuttiju očitajo, da je v politiki preveč pragmatičen in gospodovalen in da je skupno z De Carlujem dejansko odgovoren za krizo deželne vlade.

Sedanji deželni krizi niso torej botrovali težave oziroma nesporazumi na ravni političnega, gospodarskega in družbenega programa, temveč je kriza predvsem posledica želje ali volje po čimvečji oblasti, kar že kaže na precejšnjo stopnjo degeneracije političnega življenja. Kriza deželne vlade posredno zanima tudi Slovence v Italiji, saj je znano, da je del Slovencev politično angažiran v socialistični stranki, Slovenska skupnost pa je bila v dosedanji deželni večini, čeprav ni imela svojega zastopnika v deželni vladi.

CRAXI JE OBISKAL SOMALIJO

Italija in Somalija se v prijateljskem vzdušju zavzemata za vsestransko krepitev medsebojnih odnosov, za poravnavo sporov na afriški celini in za iskanje miru na mednarodni ravni. To izstopa v listini, ki sta jo ob koncu Craxijevega uradnega obiska v Somaliji podpisala ministrski predsednik Craxi in somalski predsednik Siad Barre. Glede dvostranskih odnosov je v sklepni listini izrečena želja, da bi se še bolj razmahnili, ob tem pa se priporočajo občasna posvetovanja na najvišji ravni.

Možnosti za razmah teh odnosov so zelo obširne: od poljedelstva do rudarstva, od industrijskega sektorja do prevoza, od ribolova do turizma. Glede položaja v Afriki se Craxi in Siad Barre strinjata v prepričanju, da je treba vse spore reševati na miroljuben način, kar še posebej velja za položaj na Afriškem Rogu. Državnika sta dalje obravnavala glavne mednarodne probleme, od Bližnjega vzhoda do Južne Afrike ter od spopadov med Iranom in Irakom

dalje na 5. strani ■

KD navezuje stike z Vzhodom

Odposlanstvo Italijanske Kršč. demokracije je pred dnevi opravilo obisk v bolgarski prestolnici Sofiji, kjer je bilo gost tamkajšnje Kmečke ljudske zveze, se pravi stranke, ki je na vladi skupno s komunisti. Čez kakih 20 dni bo predsednik KD Piccoli obiskal Romunijo, medtem ko ima osrednje vodstvo stranke na sporedu še obiska na Madžarskem in v Vzhodni Nemčiji. Krščanska demokracija se zavzema za navezavo stikov s tistimi političnimi silami v Vzhodni Evropi, ki se po svoji ideologiji razlikujejo od komunističnih partij. Odposlanstvo Krščanske demokracije, ki je bilo na obisku v Bolgariji, je vodil senator Orlando. Ta je ob sklepu obiska izjavil, da se je treba neposredno soočiti z dogajanjem v vzhodnoevropskih državah, in sicer brez posredovanja italijanske komunistične partije. V Bolgariji je KD navezala stike s Kmečko ljudsko zvezo, ki je naslednica Kmečke stranke Aleksandra Stamboliskega. Ta je bil po prvi svetovni vojni voditelj stranke, ki je bila na oblasti. Se-

danja Kmečka ljudska zveza zagovarja stališče, po katerem imajo človečanske vrednote prednost tudi v politiki, in hkrati izrecno priznava krščanske vrednote v Evropi.

—0—

MLADI SO ZBOROVALI

■ nadaljevanje s 1. strani

dveh ali več političnih funkcij ene same osebe.

Poleg poglobitve teh treh tematik so v obširni razpravi udeleženci preučili položaj v nekaterih domačih javnih upravah (s tem v zvezi bi omenili, da so negativno ocenili prisotnost Ssk v sedanjem tržaškem občinskem odboru), govorili so o odnosih z matično domovino in z Zvezo socialistične mladine Slovenije ter se zaustavili pri splošnem mladinskem vprašanju v iskanju novih oprijemov slovenske mladine in večje angažiranosti le-te v političnem-narodnoobrambnem življenju.

Janez Pavel II. na obisku v Genovi

Papež Janez Pavel II. je bil v soboto in nedeljo na obisku v Genovi. Njegove misli so bile ob tej priložnosti posvečene predvsem žrtvam strahotnega potresa v Mehiki. Med nagovorom v športni palači, kjer se je zbralo nad 15 tisoč mladih ljudi iz Ligurije, je papež izrekel nujen poziv, naj bi ves svet pomagal mehiškemu narodu

Pred tem je sveti oče obiskal Marijino svetišče nedaleč od Genove. Ob tej priložnosti je posvetil Materi božji svoja pastirska romanja, potrebe vesoljne Cerkve in še zlasti bližnjo izredno sinodo. V Genovi

je papež obiskal tudi trpeče. Podal se je v neki zavod, kjer je kakih sedem sto priletnih ljudi, med njimi takih, ki ne morejo shajati brez tuje pomoči.

Posebno ganljiv pa je bil njegov obisk v otroški bolnišnici »Gaslini«, v kateri je zdaj okrog tisoč malih bolnikov iz raznih predelov Italije. Malčki so papeža sprejeli s prisrčnostjo, Janez Pavel II. pa jim je ta sprejem vrnil s poljubi in blagimi besedami, polnimi očetovskega sočutja. Malim bolnikom je zaželel, da bi se lahko čimprej vrnil na svoje domove.

Novi zakon za likvidacijo ob zaključku delovne pogodbe

Senat je dokončno odobril novi zakon, ki vsebuje olajšave za odvisne delavce pri obdavčenju likvidacije ob zaključku delovne dobe. Po drugi strani zakon uvaja davek na življenjsko zavarovanje ter znaša alikvota 12 odstotkov in pol na razliko med rento police in plačanimi premijami.

Po novem zakonu o likvidacijah je treba upoštevati za izračun davka dva temeljna elementa. To sta čista vsota brez bremen socialnega skrbstva ter število delovnih let.

Od omenjene čiste vsote se odšteje pol milijona lir za vsako leto delovne dobe. Če zaključek znaša nič ali manj kot nič, je seveda likvidacija prosta obdavčenja. V nasprotnem primeru pa je zaključek obdavčljiva vsota. Po ugotovitvi obdavčljive vsote se deli čisto likvidacijo s številom delovnih let. Ostanek se pomnoži z 12. Nato se vzame tabele IRPEF za davek na dohodke fizičnih oseb ter se izračuna kosmati davek. Iz tega sledi kateremu odstotku domnevnega dohodka ustreza kosmati davek. Na ta odtotek se naveže obdavčljivi znesek ter se dobi davek, katerega odbijemo ob likvidacijah.

Za pojasnitev vzemimo dva primera.

Angleška politika

V angleškem političnem življenju so živahne diskusije o spremembi volilnega ustroja, ki ga zahtevajo združeni liberalci in socialni demokrati. Proti večinskemu sistemu, ki nagrajuje prvi dve najmočnejši stranki, konservativce in laburiste, se oni zavzemajo za proporcni sistem. Zaradi sedanjega ustroja so na zadnjih volitvah prejeli le 23 sedežev od skupnih 630, medtem ko so po številu glasov dosegli četrtno vseh veljavnih glasov.

Predstavniki teh strank že zdaj namigujejo na potrebo, da kraljica Elizabeta II. po prihodnjih volitvah zavzame politično stališče, kar bi bila velika novost v britanski tradiciji. Zaveznitvo liberalcev in socialdemokratov se namreč bori za zmago na volitvah, v primeru pa, da bi ne doseglo večine, bi rado vsaj doseglo koalicijo z eno izmed dveh vodilnih strank, torej s tisto, ki bi obljubila reformo volilnega sistema. V primeru, da ni pravega zmagovalca na volitvah, pa naj bi se pokazala vloga kraljice, ki naj bi ne razpustila parlamenta, temveč naj bi izbrala takega ministrskega predsednika, ki bi jamčil za koalicijo. Tako vpletanje kraljice v strankarske boje pa že zdaj moti angleško javnost, kar prihaja do izraza v tisku.

Britanska ministrska predsednica Thatcherjeva, ki je pred dnevi obiskala Egipt in Jordanijo, je po svojem glasniku sporočila, da bo verjetno v kratkem sprejela vabilo za obisk Izraela. Njena napoved, da bo prišlo v Londonu do sestanka med angleškim zunanjim ministrom in jordansko-palestinsko delegacijo, je vzbudila hude kritike v Izraelu. Zdaj želi očitno obrazložiti tamkajšnjim voditeljem svoje poglede na mirovni proces na Bližnjem vzhodu.

Prvi primer je likvidacija 20 milijonov lir po desetih letih službe. Obdavčljivi znesek dobimo — kot rečeno — da od 20 milijonov odbijemo 500 tisoč lir za vsako od 10 let ter tako pridemo na 15 milijonov. Ponovno vzamemo 20 milijonov ter jih delimo z desetimi leti službe in dobimo dva milijona. Slednjo vsoto pomnožimo z 12 ter se tako vrnemo na 24 milijonov. Po tabelah IRPEF za letni dohodek 24 milijonov lir odgovarja kosmati davek pet milijonov 490 tisoč lir. Alikvota od 24 milijonov je 22,9 odstotka. Če to alikvoto uporabimo za navedenih obdavčljivih 15 milijonov, pridemo na vsoto tri milijone 435 tisoč lir. Slednjo vsoto nam torej davkarja vzame, če smo imeli po desetih letih službe likvidacijo 20 milijonov.

Podobno z različnimi številkami seveda je v primeru, da imamo 15 let službe in 25 milijonov lir likvidacije ali odpravnine. Obdavčljivi dohodek dobimo kot prej, da letno odbijemo pol milijona lir ali za 15 let sedem milijonov 500 tisoč lir. Obdavčljivi dohodek torej znaša 17 milijonov in pol. 25 milijonov pomnožimo z 12 in dosežemo 300 milijonov, kar pa delimo s 15, to je z leti službe. Tako dohodek znaša 20 milijonov lir.

Na dohodek 20 milijonov lir je po sedanjih tabelah IRPEF treba plačati štiri milijone 400 tisoč lir. Alikvoto dobimo, če zadnjo vsoto delimo z 20 in pomnožimo s 100 ter dobimo 22,05 odstotka. Do davka IRPEF, katerega je treba plačati pridemo, če alikvoto 22,05 odstotka prenesemo na obdavljivo vsoto 17 milijonov in pol. Davek na likvidacijo 25 milijonov lir po petnajstih letih službe tako znaša tri milijone 859 tisoč lir.

Novi zakon retroaktivno velja od 1. januarja 1980. Poslužiti pa se ga je mogoče tudi za leta od 1974. dalje, če je davkoplačevalec sprožil davčni spor proti financii. Vendar se za ta obdobja ne odbije 500 tisoč lir na leto, marveč samo 135 tisoč lir

v letih 1974-1976, 225 tisoč lir v letih 1977-1979 ter 370 tisoč lir v letih 1980-1982.

Novi predpisi veljajo tudi za morebitne anticipacije ali predujme, a bo zadeva urejena šele pri dokončni likvidaciji.

Omenjeni zakon kot običajno prične veljati z objavo v Uradnem listu. Za relikvidacijo davka na podlagi novih predpisov bo finančno ministrstvo moralo izdati v šestdesetih dneh posebne formularje in zainteresirani bodo morali predložiti vloge v devetdesetih dneh po objavi ministrskega odloka.

Kot na splošno zakoni, tudi ta ni ravno višek jasnosti ter je v bistvu sprememba predsedniškega odloka številka 597 z dne 29. septembra 1973. Za razjasnitev konkretnega položaja je tako treba imeti pred očmi bodisi predsedniški odlok bodisi novi zakon.

V težavah naj bo dovoljeno priporočiti zainteresiranim, da se obrnejo na strokovne organizacije ali še bolje na informacijski urad same finance, ki je v Trstu na Trgu Panfili za glavno pošto.

E. V.

ŠPANJA PROTESTIRA

Španska vlada je ostro obsodila incident, ko je bil v bližini maroške obale, a še v mednarodnih vodah, sprožen napad na neki španski ribiški čoln in na plovilo španske vojne mornarice, ki se je znašlo v bližini. Vseh sedem članov posadke na ribškem čolnu je izginilo brez sledu; prevladuje mnenje, da so bili ugrabljeni. Na krovu vojaškega čolna pa je bil neki član posadke med streljanjem ubit, dva druga pa sta ranjena.

Vlada v Madridu grozi z ostrimi represalijami politične in drugačne narave. Ni pa še jasno, kdo je kriv za obojni hudi incident. Začasno si utira pot sum, da so napad na španski ladji izvedli pripadniki »fronte Polisario«, ki gverilsko nastopa proti Maroku. Po neki verziji je Polisario napadel plovilo po pomoti, misleč, da gre za maroški trik: Maročani se dejansko poslužujejo zakamufliranih ribiških čolnov z namenom, da blokirajo dobave tujega orožja Fronti Polisario.

Novo, neprijetno razkritje v Franciji

Novo neprijetno razkritje v Franciji glede potopitve ladje pacifistov Greenpeace na Novi Zelandiji. Ministrski predsednik Fabius je v nedeljo, 22. t.m., priznal odgovornost francoske obveščevalne službe, izrazil obžalovanje za dogodek in opozoril novozelandske oblasti na dejstvo, da storilci osebno niso krivi, ker so se pokorili ukazom.

Novi obrambni minister Quiles pa je zdaj odkril, da je dokumentacija o sabotažni akciji bistveno okrnjena. Z drugimi besedami: na ministrstvu so pomembne listine uničili, kar bo otežkočilo preiskavo.

Javno mnenje se seveda sprašuje, kdo je izdal ukaz za potopitev in kdo je dokumente uničil. Radio »Europe-1« je oddajal vest, da sta bila z dogodki na Novi Zelandiji vsaj po atentatu zelo podrobno informirana tako obrambni minister, ki je moral odstopiti, kot ministrski predsednik, ki da je baje izjavil voditelju tajne službe, ki

so ga tudi zamenjali, da Francija ne more priznati takega dejanja.

Postavlja se tudi vprašanje odškodnine, ne le za potopljeno ladjo pacifistov, temveč predvsem za portugalskega fotografa, ki je po nesreči izgubil življenje. Britansko zunanje ministrstvo je že objavilo noto z obsodbo atentata in s podporo zahtevam po odškodnini.

Odposlanstvo deželnega sveta Furlanije - Julijske krajine bo konec tega tedna uradno obiskalo Slovenijo, kjer bo gost predsednika skupščine Socialistične republike Slovenije Vinka Hafnerja. Odposlanstvo deželnega sveta bo na obisku vodil predsednik Luigi Manzoni. Delegacija iz Furlanije - Julijske krajine bo s tem vrnila obisk, ki ga je leta 1984 bil opravil predsednik Hafner s sodelavci v Furlaniji - Julijski krajini.

V Nabrežini še nič novega

V ponedeljek, 23. t.m., se je sestal odbor sekcije Slovenske skupnosti za devinsko-nabrežinsko občino, da preuči sedanje politično stanje na občini in oceni dosedanja pogajanja za obnovitev domače uprave.

Odbor je potrdil prepričanje, da domača uprava v največji meri ustreza potrebam domačega prebivalstva, in bo torej nadaljeval s prizadevanji, da se ohrani taka koalicija. Odbor je vzel na znanje, da so trenutno ta pogajanja prekinjena na zahtevo socialistične stranke, ki je želela preveriti politično stanje na srečanju s Kr-

SLOVENSKO DOBRODELNO DRUŠTVO

v Trstu bo delilo tudi letos omejeno število denarnih prispevkov za nakup šolskih potrebščin za slovenske dijake. Reflektenti naj vložijo prošnjo na Slovensko dobrodelno društvo v Trstu, ul. Machiavelli 22/II. Uradne ure so ob sredah od 16. do 18.30.

ščansko demokracijo, preden se dokončno izreče za nadaljevanje dosedanjega političnega zavezništva.

Odbor je tudi razpravljal o vabilu krajevne sekcije KD na dvostrankarske razgovore za sestavo nove koalicije KD - PSI - Ssk in soglasno sklenil, da se razgovora ne udeleži ker smatra, da bi bila istočasna pogajanja o dveh nasprotujočih si rešitvah ne-korektna.

Ob koncu se je odbor poveril delegaciji nalogo, da nadaljuje s prizadevanji za obnovitev domače uprave, občinskim odbornikom Slovenske skupnosti pa je priporočil, naj podprejo predlog o čimprejšnjem sklicanju novoizvoljenega občinskega sveta. Še pred prvo sejo občinskega sveta pa se bo sestal širši odbor sekcije, da zavzame stališče o zadržanju Slovenske skupnosti v občinskem svetu.

BLAGOVESTNIKA Z VZHODA

V privlačnem okolju Komende Petra Pavla Glavarja na Gorenjskem so tržaški amaterji v nedeljo, 22. t. m., ponovili Artačev dramski prikaz »Blagovestnika z Vzhoda« ob 1.100-letnici smrti svetega Metoda. Trg med župniščem in cerkvijo je bil za to priložnost poln poslušalcev, ki so prišli tudi iz okoliških krajev in iz Ljubljane. Prejšnjo nedeljo so »Blagovestnika z Vzhoda« predstavili v Hrenovicah pri Postojni. Tržaški gledališčniki so na obeh predstavah želi velik uspeh.

TEČAJ ZA PROFESORJE

V ponedeljek, 23. t.m., se je začel izpopolnjevalni tečaj za profesorje nižjih srednjih šol v Trstu. Prvi del tečaja, ki ga prirejajo slovenske nižje srednje šole, je posvečen naslednjim vprašanjem: lik zamejskega vzgojitelja-šolnika, vključevanje prizadetih otrok v obvezno nižjo srednjo šolo, šolska zakonodaja, vzgojno-izobraževalno načrtovanje ter vzgojna interakcija in usmerjevalno - informativna naloga nižje srednje šole.

Drugi del tečaja je posvečen analizi učnih načrtov posameznih predmetov.

Deželna konferenca o izseljeništvu

Od 26. do 28. septembra bo v Gradežu tretja deželna konferenca o izseljenstvu. Sodelovalo bo 254 odposlancev, ki bodo prispele z vsega sveta. Navzočih bo tudi 61 povabljenih in 87 članov deželnega odbora za izseljenstvo.

Na konferenco se seveda vneto pripravljajo tudi osrednja slovenska izseljeniška organizacija »Zveza beneških izseljencev«. Bila so že razna srečanja in nekateri njeni člani so skupaj z »Nediškimi puobi« obiskali Argentino. V ponedeljek, 23. t.m. so se njeni člani iz Benečije v Čedadu srečali z izseljenci, ki že prihajajo iz raznih delov sveta na konferenco v Gradežu.

V Čedadu je »Zveza beneških izseljencev« tudi priredila tiskovno konferenco. Posvečena je bila ravno gradeški konferenci ter šestemu kongresu »Zveze beneških

izseljencev«, ki bo 1. oktobra na Ravenci. Kongres se bo pričel ob 10. uri v hotelu Val Resia.

—o—

PROST PREHOD MEJE

Občina Dolina sporoča, da bo prihodnjo soboto in nedeljo 28. in 29. septembra 1985 sporazumno s prijateljsko občino Sežana tradicionalni prost prehod meje v Botaču.

V obeh dneh bo možen prehod od 9. do 17. ure.

Obiskovalcem priporočamo, da vzamejo s seboj osebni dokument in čim manj opreme ter da se ne oddaljujejo od označene steze prijateljstva. Te dni je župan Švab obiskal novega načelnika mejne policije dr. Oresteja Davinija, ki je nasledil dr. Volpeju.

Dr. Davini se je telefonsko pogovoril z jugoslovanskim kolegom Dujmovičem in zagotovil, da bo kot običajno poskrbljeno za nemoten prehod.

—o—

V noči med ponedeljkom in torkom je na Koroški cesti na Dunaju eksplodiral peklenjski stroj, pri čemer je bilo ranjenih deset ljudi. Do tega trenutka še nihče ni prevzel odgovornosti za atentat. Eksplozija je hudo poškodovala bližnjo Madžarsko banko. Izvedenci menijo, da je atentat bil namenjen uradom francoske letalske družbe AIR France, ki niso daleč od kraja eksplozije.

—o—

V italijanski javnosti je globoko odjeknila vest, da postal žrtev atentata mladi sodelavec neapeljskega dnevnika Il Mattino Giancarlo Siani. Star je bil 26 let in se je zanimal predvsem za delovanje mafije ter kamore v Neaplju.

PRAZNIK GROZDJA V PODLONJERJU

V Podlonjerju so po vseh domovih, kjer še imajo vinograde, v polnem teku priprave na letošnjo trgat. Minulo soboto in nedeljo pa so poskrbeli za organizacijo praznika grozdja, ki je lepo uspel. Prireditev je potekala v Ljudskem domu v Podlonjerju, dobra organizacija in čudovito vreme pa sta omogočila uspeh praznika.

Organizatorji so poskrbeli tudi za kulturni program; tako so v soboto obiskovalci lahko poslušali zanimiv glasbeni večer. Na sporedu je bilo tudi nagrajevanje najboljših grozdov; razstavljenih je bilo kar 26 primerov grozdov. Komisija ni imela lahkega dela pri izbiri najlepših, saj je letošnja kvaliteta naravnost odlična.

V Ljudskem domu v Podlonjerju je bilo veselo tudi v nedeljo, ko so za ples igrali fantje ansambla »Pomlad«.

S Slovensko skupnostjo na izletu po Bosni in Hrvatski

Devinsko-nabrežinska sekcija Ssk se tudi letos ni izneverila tradiciji, da organizira dvakrat na leto izlete, in sicer na začetku ter ob koncu poletja. Tokrat je bil cilj Bosna s krajšim ogledom Plitvic.

V zgodnjih popoldanskih urah smo z udobnim avtobusom odpotovali z nabrežinskega trga naravnost do Plitvic, kjer smo prenočili v novem prijetnem turističnem naselju ob Velikem jezeru. Drugo jutro smo po krajšem ogledu slapov nadaljevali pot do Drvarja, kjer nam je vodič razkazal Titovo pečino in obrazložil, kako je potekala velika ofenziva proti peščici partizanov, ki je stražila vrhovno poveljstvo NOB-ja. Pot smo nato nadaljevali do Jajca, kjer smo si ogledali muzej II. zasedanja AVNOJ ter stari del mesta. Za sladokuse se je tu ponudila prva priložnost, da se seznanijo z bosansko hrano in seveda vinom. Priti do Banje Luke, kjer smo v novem hotelu Bosna večerjali, plesali in prenočili, je bila gola formalnost, saj je bilo v udobnem avtobusu veselje na pravi stopnji.

Zadnji dan, to je v nedeljo, smo si naj-

prej ogledali prelep spominski park na Kozari, nato pa še uničevalno taborišče v Jasenovcu. Zlasti zadnji obisk nam je pokazal, kam lahko privede človeško sovraštvo v vojni oz. med revolucijo. Marsikateri udeleženec se je globoko zamislil o tem, kar smo videli in gotovo smo vsi pri sebi sklenili, da bomo po svojih močeh naredili vse, da se kaj takega ne ponovi. Sledil je še krajši izvenprogramski ogled Zagreba, ko smo na poti h kosilu zašli in se po stranskih poteh pripeljali do prelepe restavracije, kjer nas je čakal bogat obrok hrane, ki nam je služil kot kosilo in večerja obenem.

Tudi ta izlet Ssk je spadal v program spoznavanja naše ožje in širše domovine ter polpretekle zgodovine. Organizacija, katero je prevzel ljubljanski Kompas, je bila kot vedno kvalitetna, kot tudi vodič, naša stara prijateljica Mojca. Edino, kar bi pripomnili, je to, da je bil program morda prenatrpan, zlasti glede na ceste, ki niso najprimernejše za velike avtobuse. Vsekakor so bili udeleženci zadovoljni, saj nam je bilo tokrat tudi vreme izredno naklonjeno.

n k

Prejeli smo

Spoštovano uredništvo!

Deželni odbor Mladinske sekcije Ssk potrjuje izjave, ki jih je navedel v prvem pismu.

V svoji trditvi, da je narod brez politike folklor, nismo nikakor podcenjevali vloge in važnosti gospodarskih, kulturnih in športnih organizacij, kar izhaja iz odgovora MO SKGZ. Jasno pa smo poudarili, da so vsa ta prizadevanja zaman, če ni zraven samostojne politične stranke. V obstoječem državnem ustroju so namreč stranke in njih izvoljeni predstavniki tisti, ki dejansko odločajo o problemih na vsedravnih in lokalni ravni in torej tudi o bodočnosti naše manjšine (gospodarski razvoj, šole, dvojezični napisi ...). Zgovoren primer je situacija Slovencev na Koroškem, kjer kljub dokaj solidnemu kulturnemu in gospodarskemu delovanju, se manjšina nahaja v hujši situaciji od naše. Udeležencem III. Tabora narodnosti je sam podžupan vasi Bistrica v Ziljski dolini pojasnil, da se dosedanja politika vključevanja v vsedravnne stranke sploh ni obrestovala, saj so prve uspehe dosegli s samostojnim političnim nastopom (Koroška enotna lista).

Prav tako se ne moremo strinjati s trditvijo MO SKGZ, da je naše gledanje na delovanje Slovencev, ki so vključeni v vsedravnne stranke, podcenjevalno in celo žaljivo. Iz našega pisma namreč izhaja, da kritično ocenjujemo pristop vsedravnih strank do manjšinske problematike in upoštevanje teh strank vloge in dela njihovih slovenskih članov. To pa še ne pomeni, kot trdi MO SKGZ, da podcenjujemo napore slovenskih aktivistov. Mislimo pa, da bi bil njihov trud bolje poplačan, če bi nastopali kot samostojni politični delavci.

O tem pričajo tudi rezultati upravnih volitev na Goriškem: potem ko ni izvoljen v občinski svet slovenski predstavnik PCI, smo Slovenci upali, da bodo nekateri njegovi izvoljeni kolegi odstopili in mu prepustili mesto. To pa se ni zgodilo. Na listi PSI je bil izvoljen Slovenec, ki je prejel največ preferenčnih glasov v svoji stranki. Kljub temu pa je odborniško mesto PSI moral prepustiti italijanskemu kolegu.

Vprašujemo se, če niso ta dejstva bolj žaljiva za slovenske aktiviste v vsedravnih strankah kot pa naše trditve v prvem pismu.

Kar se tiče prisotnosti našega predstavnika v tržaškem občinskem odboru izjavljamo, da je pokrajinski odbor Ssk po zadnjih dogodkih v zvezi s prepovedjo razstave v palači Costanzi, tudi na pritisk Mladinske sekcije Ssk, sprožil preverjanje med strankami, ki sestavljajo to koalicijo. Protest v zvezi z omenjeno prepovedjo je MS Ssk tudi osebno izrazila županu Richettiju med obiskom na županstvu dne 14. 9. t.l.

S svojim pismom nismo hoteli razbijati enotnosti zamejskih Slovencev, pač pa smo poudarili potrebo, da bi se vsi zamejski Slovenci združili v enotno stranko.

Deželni odbor Mladinske sekcije Slovenske skupnosti

P.S.: Zahvaljujemo se očetovskim nasvetom slovenske komisije pri deželnem vodstvu KPI. Zelimo pa povedati, da nas rezultati vključevanja Slovencev v italijanske (narodnostno mešana?) stranke vsekakor ne more prepričati. O enotnosti Slovencev pa menimo, da je akcijska enotnost, do katere smo zaenkrat prišli in katero podpiramo, le prvi korak, korak naprej pa smo predlagali mi, to je enotno, le na narodnostnih temeljih zasnovano slovensko stranko.

V »Rožoanskem dumu« uspela kulturna predstava

V soboto, 21. t.m., je bil v »Rožoanskem dumu« na Ravenci v Reziji zanimiv kulturni večer, ki ga je priredil kulturni krožek »Rožoanski dum«. Večer je bil vsebinsko posvečen pesmi in folklornim plesnim nastopom.

Na večeru so nastopili, poleg domačega zbora »Monte Canin Val Resia«, še zbor »Zaradini« s Tablje, moški pevski zbor iz Žabnic in rezijanska folklorna skupina.

Rezijanski pevski zbor »Monte Canin Val Resia« se je v »Rožoanskem dumu« predstavil s starimi in pred kratkim napisanimi in uglasbenimi rezijanskimi pesmi. Njihovo petje je potrdilo, da je tudi v sedanjem času ljudska kultura v Reziji še vedno ustvarjalna. Pevski zbor »Zaradini« je nastopil s sporedom furlanskih pesmi. V glavnem je šlo za skladbe samega Zaradinija, ki velja za enega najuspešnejših in najbolj zanimivih furlanskih skladateljev zborovske glasbe.

Moški zbor iz Žabnic je tudi z izbiro pesmi opozoril poslušalce na okolje, iz katerega izhaja. Zapel je namreč vrsto sloven-

skih koroških in narodnih pesmi, nekaj nemških in furlanskih pesmi.

S tem se je končal nastop pevskih skupin. Večer pa je zaključila evropsko znana rezijanska folklorna skupina. Plesalci in plesalke, citiravci in godci so res enkratna predstava, saj vsakdo takoj opazi, da niso le pasivni poustvarjalci neke kulturne tradicije, ki bi bila že mrtva, ampak odraz žive, aktivne rezijanske duše, ki še vedno, kljub zunanjim negativnim vplivom, ustvarja svojo pesem, svoj ples, svojo kulturo.

Ta živi odnos do kulture je tudi porok, da se v teh dolinah utrjuje zavest pripadnosti lastni narodni kulturi.

—o—

SPOMINSKA PLOŠČA ALBERTU REJCU

V nedeljo, 29. t.m., bodo na rojstni hiši v Tolminu odkrili spominsko ploščo, posvečeno uglednemu voditelju TIGR-a in borcu za narodnostne pravice Albertu Rejcu. Slovesnost bo ob 10. uri na pobudo zaslužnega Kluba starih goriških študentov, ki bo čez teden dni tako nadaljeval s svojo akcijo za ovrednotenje primorskih osebnosti.

—o—

CRAXI JE OBISKAL SOMALIJO

■ nadaljevanje z 2. strani

pa do konfliktov v Afganistanu in Kambodži. Državnika tudi ob tem močno poročata iskanje miroljubnih rešitev, predvsem pa se oba zavzemata za utrjevanje miru v svetu. Craxi se je somalskemu predsedniku zahvalil za izredno topel sprejem, ki ga je bil deležen med svojim obiskom, ter je povabil Siada Barreja, naj obiše Italijo. Somalski državni poglavar je vabilo z veseljem sprejel.

Shod na Mirenskem gradu

V cerkvi Žalostne Matere božje na Mirenskem Gradu so tudi letos obhajali starodavni verski shod — Kvatnico. Če sodimo po zunanjih znakih, npr. po številnih »štantih«, ki so nekoč spremljali to praznovanje, se je v primerjavi s starimi časi precej spremenilo, kljub temu pa lahko zatrdimo, da je Marijina božja pot »pri svetih štengah« še vedno živo v zavesti primorskega, zlasti goriškega ljudstva.

Lazaristi z Mirenskega Grada so za uvodno slovesnost, ki je bila v soboto, 21. t.m. zvečer, povabili medse župnika iz sosednje Vrtojbe dr. Alojzija Vetriha, prav tako tudi pevce iz te vasi. Mladinski pevski zbor je med drugim ubrano zapel latinsko mašo renesančnega skladatelja Haslerja, starejši pevci pa so se izkazali med procesijo z lučkami po cerkvenem griču in pri blagoslovu. Slovesno mašo v nedeljo ob desetih dopoldne je po že ustaljeni navadi vodil domači župnik Mirko Žakelj, na koro pa je pel domači cerkveni zbor, ki je prvič izvajal latinsko mašo italijanskega

skladatelja iz 18. stoletja Casalija, napisano za petje »à capella«. Pri pesmih za zbor in tenor solo je sodeloval goriški glasbenik Zdravko Klanjšček, enako tudi popoldne.

Posebno številna množica pa je na prijazen griček, odkoder je v jasnem vremenu lep razgled na okoliške kraje z Gorico, Trnovski gozd, Goriška Brda, Matajur in Julijske Alpe, prihitela na zaključno slovesnost v nedeljo popoldne. Vodil jo je koprski škof-pomočnik msgr. Metod Pirih, ki je med mašo tudi govoril. V svojem razmišljanju se je osredotočil na evangeljsko pojmovan pomen človekovega služenja, tj. vestnega opravljanja verskih, družinskih in širših družbenih dolžnosti, v čemer naj bi se kristjani še posebej odlikovali. Stalne mašne speve je ponovno pel domači cerkveni pevski zbor, do svojega izraza pa so prišle tudi ljudske pesmi, pri katerih so prisotni verniki navdušeno sodelovali. Tudi letos smo med obiskovalci Mirenskega Grada opazili precej rojakov iz zamejstva, zlasti iz Gorice in bližnjih vasi.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Izšla je tretja, septembrska številka »Celovškega zvona«

Tretja letošnja številka »Celovškega zvona« se vsebinsko predstavlja kot zelo bogata, zanimiva in res vseslovenska.

Uvodnik, ki ga podpisuje pisatelj Alojz Rebula, nam posreduje nekaj misli ob raznih obletnicah. Na prvem mestu je štiridesetletnica konca druge svetovne vojne. Druga misel je posvečena desetletnici helsinškega sporazuma, spet druga desetletnici »velikega etičnega dejanja naše zgodovine« Kocbekovega tržaškega intervjuja. Podobno dejanje vidi v letošnjih nastopih »Antigone slovenskih Teb« Spomenke Hribar. Zadnja jubilejna misel pa se Rebuli ustavi ob 20-letnici Drage.

V branje revije nas pravzaprav uvajajo pesmi Janka Ferka; gre za sodobno pisano poezijo, ki pa je vseeno jasna in se lepo bere. Bojan Štih objavlja list iz dnevnika »Poraz ob štiridesetletnici zmage ali mir pod Šmarno goro«. Težko je ta zapis smatrati za dnevnik, kajti preveč je v njem predelanih in bogato razvitih misli, da bi lahko veljal za dnevniški zapis. Stihov zapis je pravzaprav nekakšen »agape« z umrlimi prijatelji, na katere se spominja ob pomembnem jubileju, 40-letnici konca vojne. Osnovna misel je človekova ujetost v zgodovinske dogodke in čas, ki je pač minljiv. Osebna usoda in usoda naroda sta torej del preteklosti, vendar se ta preteklost odraža tudi v sedanjosti.

Sledi črtica Janeza Gradišnika »Obisk«, nakar si lahko preberemo zanimivo, a jezikovno zahtevno študijo Gerharda Neweklowkyja o »Slovenskih elementih v koroški nemščini«.

Za vse, ki jim je narodna problematika pri srcu, je branje skrajšanega referata Janka Zerzerja na temo »Apartheid na Koroškem?« zanimivo seznanjanje s sedanjo stvarnostjo Slovencev na Koroškem.

Tomaž Miklavčič razmišlja o »Načinu, kako rešujemo probleme«. Viktor Blažič pa v prispevku »Čakajo nas težke preizkušnje« piše o protislovenskih pojavih, ki jih je zaslediti ne samo v zamejstvu in narodno izpostavljenih krajih, temveč tudi v matični domovini. Primere o tem nevarnem stanju nam predstavlja s številnimi podatki. Največji dokaz slovenske ogroženosti je po njegovem prav raba jezika, ki je tudi po naši krivdi večkrat zapostavljena.

Valentin Inzko objavlja zanimivo razpravo na temo »Šolsko vprašanje — Preizkusni kamen za sožitje na Koroškem«. Problem šolstva na Koroškem je namreč zelo jasen pokazatelj težavnega političnega stanja, v katerem se nahajajo Korošci.

Janez Gradišnik se spominja pred kratkim umrlega prijatelja, pisatelja, Nobelovega nagradjenca Heinricha Bölla.

O tem, kaj je hitlerjanstvo prineslo človeštvu, nam pričata dve pismi, ki ju tokrat objavlja Celovski zvon. Gre za pismo univerzitetnega profesorja Aichingerja glavnemu šefu SS Himmlerju, v katerem se zgraža nad namero, da se koroški Slovenci kratkoma preselijo, pri čemer se omenjeni profesor zavzema za prijatelja, slovenskega kmeta Fuggerja. Sledi Himmlerjev odgovor, ki je naravnost grozljiv, ko zatrjuje: »Od Slovencev bodo izseljeni le tisti nižje rase, ne pa oni dobre rase. Vsi bodo torej rasno preverjeni.« »Misli« Nikolaja Berdjajeva nas vabita k razmišljanju o demokraciji in socializmu. Zanimiv je tudi Dnevnik prof. Alojza Rebule iz leta 1966. Na straneh, ki so namenjene predstavitvi likovnega umetnika, nam Ivan Sedej spregovori o kiparju Tonetu Demšarju iz Ljubljane.

Zanimiv, večkrat prav presenetljiv je pogovor, ki ga je Valter Woschitz imel z dr. Janezom Rugljem, slovenskim psihiatrom, ki se je na revolucionaren način posvetil zdravljenju alkoholikov in ki je z giadovno stavko hotel opozoriti javnost na razmere v slovenski psihiatriji in svoj osebni problem, predčasno upokojitev.

Umrli Alex Springer

V Zahodnem Berlinu je 22. t.m. umrl Axel Springer, glavni časopisni založnik v Zahodni Nemčiji. Star je bil 73 let. Njegov »časopisni imperij« je bil v vsem povojnem času prava gospodarska velesila, predvsem pa je imel velik vpliv na javno mnenje in je bil hkrati vključen v politična dogajanja Zahodne Nemčije. Seznam dnevnikov in tednikov, ki jih je izdajalo Springerjevo podjetje, bi bil dolg za naštevaje: omenjamo le dnevnik Die Welt in pa Bild Zeitung, ki izhaja v nakladi 6.500.000 izvodov dnevno in je s tem najbolj razširjen časopis v Evropi. Springerjeva založba je imela svoj sedež najprej v Hamburgu, leta 1959 pa se je preselila v Zahodni Berlin. S tem je hotel Axel Springer podčrtati svoje glavno načelo, to je vero v ponovno združitvev Nemčije.

Springerjev politični koncept je bil dosledno antikomunističen in številni sektorji v Zahodni Nemčiji so mu očitali togo desničarstvo. Njegov svetovni nazor je zajemal naslednja načela: ponovno združitvev Nemčije, vso podporo judovski skupnosti, gospodarski liberalizem in radikalni odpor do vsakršne diktature. Celotna založba Springerjevih izdaj daje delo okrog 11 tisoč ljudem. Tik pred smrtjo je Axel Springer svoje podjetje spremenil v delniško družbo, pri tem pa je poskrbel, da večina lastništva ne bi prešla v tuje roke.

ki pa je dr. Rugelj ni hotel sprejeti. Njegov protest je imel uspeh, ta intervju pa je zanimivo pričevanje o njegovi zdravstveni metodi in Ruglju, človeku, ki je bil za svoja načela pripravljeno celo sprejeti smrt, raje kot da bi popustil.

Rubrika »Z orumenelih listov« objavlja članek, ki ga je pred 50 leti napisal prof. Rajko Ložar za zbornik »Krog«. Članek je po vsebini, čeprav nas loči kar polstoletja od njegove objave, zanimiv tudi za sedanjega bralca.

Vesti iz slovenskega sveta nas kratko seznanjajo z življenjem Slovencev po svetu. Lev Detela predstavlja v članku »Alternativno pričevanje avstralske revije "Slovenska vest"«, ne samo zanimivo in dramatično usodo te publikacije, temveč tudi bežen vpogled v slovensko publicistiko na avstralskih tleh. Emilija Lepenna iz Zagreba predstavlja bralcem »Celovškega zvona«

Dr. Friedl Volgger: »Z Južnim Tirolom na razpotju«

V zadnjih tednih je problematika Južnega Tirola postala predmet pozornosti in razprave v širokih italijanskih kulturnih krogih, kar je predvsem posledica dejstva, da je pred kratkim izšla knjiga pisatelja Sebastiana Vassallija z značilnim in tudi izzivalnim naslovom »Sangue e suolo«, ki je očitno povzet po nacističnem »Blut und Boden«.

V nemškem kulturnem prostoru so to knjigo označili za pravi pravcati pamflet, saj njen avtor ni ničesar razumel, kar zadeva stanje na Južnem Tirolskem in je v celoti osvojil stališča italijanskih nacionalistov, šovinistov in fašistov. Proti knjigi Sebastiana Vassallija je nastopil tudi južnotirolski pisatelj Joseph Zoderer, ki praviloma objavlja svoja dela tudi v italijanskem jeziku. O knjigi Sebastiana Vassallija je dejal, da je njen avtor prišel med južnotirolske gore, kjer »so ga motile celo snežinke«.

Toda v tem sestavku ne nameravamo dalje pisati o knjigi Sebastiana Vassallija, temveč opozoriti na zanimivo in tudi poučno knjigo z naslovom »Mit Südtirol am Scheideweg«, kar pomeni »Z Južnim Tirolom na razpotju«. Avtor te zajetne knjige, ki je v lanskem septembru izšla že v drugi izdaji, je bivši južnotirolski parlamentarec in časnikar dr. Friedl Volgger. Knjiga je prvič izšla za avtorjevo 70-letnico, prav tako lani.

»Dolga in težavna je bila pot od zibelke v revni in skromni izbi v gorski vasi južnotirolskih Alp, piše avtor, do steklene palače Organizacije Združenih narodov v New Yorku. Kot pri vsa-

kem človeku so bili tudi v mojem življenju uspehi in padci. Sem namreč edini južnotirolski politik, ki sem med svojim političnim delovanjem spoznal fašistične in nacistične zapore ter tudi zapore demokratične Italije. Moje štiri aretacije odražajo štiri najpomembnejša razdobja južnotirolske zgodovine«.

Dr. Volgger v knjigi oriše svojo mladost, svoje srečanje z znanim južnotirolskim voditeljem, kanonikom Michaelom Gamperjem, ki se je leta 1938 odločno uprl sporazumu med Hitlerjem in Mussolinijem, po katerem so tisoči Južnih Tirolcev zapustili rodne kraje in se tik pred drugo svetovno vojno izselili v tretji Reich. Šlo je za sporazum med diktatorjema, ki nikakor ni upošteval cele vrste človeških dejavnikov. Volgger se je priključil gibanju Michaela Gamperja in agitiral proti opcijam za tretji Reich. S tem je prišel v nasprotje z mnogimi rojaki, ki jih je bila zaslepila nacionalsocialistična propaganda. Po kapitulaciji Italije je Volggerja nacistična policija aretirala in odpeljala v koncentracijsko taborišče Dachau. V svoji knjigi avtor na mnogih mestih omenja tesno prijateljstvo z mnogimi slovenskimi sotrpini v nacističnem taborišču. Tu je med drugim spoznal dr. Lojza Kraigherja, ki ga je rešil s transporta smrti. Tik po osvoboditvi je Volgger obiskal Ljubljano, kjer se je pri takratnem predsedniku slovenske vlade Borisu Kidriču zanimal, da bi jugoslovanske oblasti čimprej izpustile južnotirolske vojne ujetnike, ki

Športno združenje »Olympia« na počitnicah

Poletne počitnice so za vse športnike lepa priložnost, da se temeljiteje pripravijo na zimski, tekmovalni čas. Tako je bilo tudi za člane SZ »Olympia« iz Gorice, ki so se letos odločili za ekipne delovne počitnice. Prva moška odbojkaška ekipa je tako preživela zelo uspešno letovanje. Sledila pa jim je tudi ženska ekipa »Under 15«, ki se je že med lansko sezono razvila v obetavno odbojkaško ekipo.

Deklice so preživele teden dni v Zeleni laguni pri Poreču ob kopanju, treniranju in telovadbi na trim stezi. Odigrale so tudi prijateljsko tekmo s holandskimi sovrstnicami, med katero so se vse zelo zabavale. To enkratno poletno doživetje pa jim bo ostalo še bolj v spominu, ker so ga preživele na 12-metrski jadrnici in s tem okusile pravo mornarsko vzdušje.

Ob dolgih večerih je bilo na krovu veliko priložnosti za zabavo, a tudi za načrtovanje bodoče dejavnosti. Domov so se vrnile okrepljene tako

v duhu kot telesu in trdno namenjene, da se med letošnjo sezono kar najbolje odrežejo.

—o—

IZŠLA JE TRETJA, SEPTEMBRSKA STEVILKA »CELOVŠKEGA ZVONA«

■ nadaljevanje s 6. strani

tri revije, ki izhajajo v esperantu. V tej številki lahko preberemo tudi recenzijo zbornika »Ustvarjam, torej sem«, ki je letos spomladi izšel pri celjski Mohorjevi družbi, in precej kritično recenzijo o antologiji Koroška slovenska poezija, ki je izšla v angleškem prevodu. Peter Millonig ugotavlja, da je prevajalec velikokrat naredil medvedjo uslugo slovenskim pesmim, saj že v naslovu pravi »Trpi, človek angleške materinščine!«. V Celovškem zvonu se tudi tokrat oglašajo Celovška raglja, na koncu pa nam revija predstavlja še svoje nove sodelavce.

M. T.

Dr. FRIEDL VOLGGER: »Z JUŽNIM TIROLOM NA RAZPOTJU«

■ nadaljevanje s 6. strani

so jih kot nemške vojake zajeli na ozemlju Jugoslavije. V ta namen je avtor še dvakrat prispel v Slovenijo in Jugoslavijo ter imel v Ljubljani pogovore s takratnim notranjim ministrom Borisom Kraigherjem in v Beogradu z maršalom Titom.

Stikom s slovenskimi politiki, med drugim z dr. E. Besednjakom, je avtor posvetil posebno poglavje. Njegovo branje odkriva obdobje naše polpretekle zgodovine, ki ni znano niti mnogim izvedencem.

Kot smo zvedeli, je knjiga pred kratkim izšla tudi v italijanskem prevodu. »Mit Südtirol am Scheideweg« predstavlja izpoved človeka, ki je bogate darove svojega uma in srca postavil v službo svojih južnotirolskih rojakov, ki kot manjšina živijo v italijanski državi.

—o—

VEČ PRAVIC ZA ŠVICARKE

Švicarske žene bodo poslej imele pomembne večje pravice. V družini bodo imele iste dolžnosti in pravice kot njihovi zakonski možje, lahko si bodo ohranile tudi dekliški priimek. Poleg tega bodo pravičnejše zaščitene ob dedovanju v primeru moževe smrti. To so le nekatere novosti, ki so jih švicarski volilci potrdili na zadnjem ljudskem glasovanju, ki sicer po udeležbi ni preseglo 40 odstotkov upravičencev. Volilci so potrdili še en zakonski predlog, namreč ukrep o poenotenju šolskega urnika. Šolsko leto se bo v bodoče začelo septembra po vseh kantonih švicarske konfederacije; doslej je bil začetek šolskega leta drugačnega raznovrstnega: nihal je v razdobju od aprila do septembra.

Še tretji referendum v Švici pa ni uspel. Volilci so zavrnili predlog, ki se je nanašal na bančna jamstva za tveganja ob preusmeritvi malih in srednjih podjetij v nove sektorje poslov in proizvodnje.

Hubert Bergant

SLOVENSKA ORGELSKA GLASBA V XIX. IN XX. STOLETJU

I.

Umetniki romantičnega obdobja so bili zaverovani v mistično prostorsko razpoloženje cerkva. Zanje je predstavljala posebno mikavnost temačnost gotskih svetišč. Veliko so k posebni razpoloženju prispevale orgle s svojim barvnim bogastvom, lepoto prospekta in abstraktno zvočno odmaknjenostjo. Naravno je torej, da je večina velikih skladateljev prejšnjega stoletja orglam posvečala posebno pažnjo, čeprav so bili za razliko od baroka poklicni organisti le redki. Berlioz je v orglah in orkestru videl dva kralja. Chopin je ob posebnih priložnostih rad zaigral prijateljem na tem glasbilu. Robert Schumann je v Glasbenih pravilih za dom in življenje svetoval naslednje: »Če greš mimo cerkve in slišiš v njej igrati orgle, vstopi in poslušaj. Če ti bo celo tako dobro, da se boš smel vsesti na orgelsko klop, preizkusi svoje male prste in strmi nad prasilo glasbe. Ne zamudi priložnosti za urjenje na orglah, ni glasbila, ki bi se na nečistem in nesnažnem v tonskem stavku in igri enako takoj maščevalo kot orgle.«

Doba, ki je znala zopet pravilno vrednotiti orgle, je ponovno odkrila glavnega skladatelja za to glasbilo, letošnjega jubilanta J.S. Bacha. Schumann mu je posvetil Šest fug na B-A-C-H op. 60. Tudi Schumannov prijatelj Mendelssohn je rad sedel za orgle. Temu se ne smemo čuditi, saj vemo, da je najbolj zaslužen za začetek Bachove renesanse. Zanimivo je, da so njegovi orgelski preludiji s fugami enako kot šest sonat za isto glasbilo bolj slogovno izvorni, kot mogočna, Bachovim vplivom prepuščena vokalno-instrumentalna dela. Bachu se je na sebi lasten način galantno priklopil tudi veliki virtuoz F. Liszt s Preludijem in fugo na B-A-C-H. Njegov orgelski opus je dokaj zajeten. Kadar je bil v Parizu, je enako, kot v Nemčiji, rad zahajal poslušat slavne organiste. Nezapažen je v cerkvi Ste. Clotilde poslušal improvizacijo C. Francka in izrazil prepričanje, da je tako lahko improviziral le J.S. Bach. Dvanajst zajetnih in dokaj svobodno koncipiranih Frankovih del predstavlja temelj francoske orgelske romantike. V edinem zvezku orgelskih del J. Brahmsa je tudi koral »O svet, moram te

zapustiti«, s katerim se je veliki skladatelj poslovil od življenja. Mi pa se poslovimo od slavnih skladateljev in njihovega doprinosa na orgelskem področju in pogledimo, kaj se je istočasno dogajalo pri nas.

Naša orgelska glasba je, kljub nekaterim redkim objavam v zadnjem času, od začetkov do 19. stoletja slabo raziskana. Raziskovanje arhivov se bo muzikologom s časom nedvomno obrestovalo. Ni namreč verjetno, da bi se pomembni skladatelji-organisti zadovoljili samo z igranjem tuje orgelske literature in z improviziranjem.

Naši orgelski skladatelji prejšnjega stoletja so bili le redko samo organisti. Opravljali so še službo cerkovnika, občinskega tajnika, učitelja ali obrtnika. Omenjeni poklici so jim dopuščali, da so ob določeni uri stekli k orglam, ob katerih so doživljali vedno nove inspiracije. Pri igranju in kasneje komponiranju so se radi predajali raznim profanim vplivom, samo da bi ugajali občinstvu. Okusu slednjega so odgovarjala tudi glasbila z nekaterimi specifičnimi registri, ki so jih uvedli v orglarsko umetnost že v 18. ali celo že v 17. stoletju. Bobni različnih oblik in ustrojev (največ v Istri in Dalmaciji), ptičje petje, najpogostejše slavca in kukavice (glej Strukel-Fallerjeve orgle v Zagrebu iz l. 1689/90), zvončki in cimbale, to so bili registrski efekti, ki so spremljali obred, zasnovan v duhu ljudske pobožnosti. Z bobnenjem akcentuirana koračnica na začetku in koncu maše, vmes pa enostavne kavatine, pa

Iz naše preteklosti

TRI SLIKE.

Svoboda katoliške cerkve je neprecenljiva svetinja, eden izmed predpogojev za njen razvoj, razmah in zgodovinski vpliv. Popolna svoboda in nevezanost na vse strani je njena temeljna pravica, katere se je vedno krčevito držala in jo nasproti vsakomur neustrašeno, če treba tudi z žrtvami, zagovarjala. Pogledajte v prve pričetke Cerkve, ko se je še skrivala po katakombah in razširjala svojo blagovest tajno med bedne množice! Nepregledna je vrsta mučnikov, ki so jih zahtevali ti težki, s krvjo prepojeni časi. In če prelitate zgodovino teh svetih mučencev, se zopet in zopet ponavlja pretresljiva slika: krvoločni cesar ali kak njegov namestnik zaslišuje v smrt obsojene kristjane. Prigovarja jim naj zataje svojo vero in naj darujejo njegovim bogovom. S tem se rešijo strašne smrti. Toda prigovarjanje ne izda ničesar. Z blaženim nasmehom na obrazu gredo sveti junaki na morišče. Če bi bili brez vsake besede, samo s krettno, ugodili želji nasilnega mogočnika, bi bili osvobojeni. Svoboda vesti, svoboda vere, svoboda Cerkve jim je bila pa prevzvišena, da bi bili klonili pred oblastnikom. Brez obotavljanja so se žrtvovali za svojo sveto Cerkev.

In v srednjem veku? Tudi v tej dobi mora Cerkev večkrat preživeti težke, temne dneve. Vsake toliko časa se pojavi brezobziren nasilnik, ki hoče spraviti Cerkev pod svojo trdo peto. Toda neomajno in pogumno brani Cerkev svojo svobodo. Nobena žrtev ji ni prevelika, nobena grožnja je

ne splaši in vsi razljuteni valovi se razbijejo ob nepremagljivi, svobodni Petrovi skali.

* * *

Bilo je malo pred izbruhom svetovnega klanja. V namestništveni palači v Trstu je gospodoval baron Fries-Skene, na Krku je pastiroval nepozabni vladika Mahnič. Italijansko šolsko društvo je ustanovilo na Krku šolo, v katero je spravilo skoro izključno hrvatske otroke. Škof je določil, da morajo dobiti ti otroci pouk v veronauku v materinščini — v hrvatskem jeziku. Radi tega je nastalo v italijanski javnosti precejšnje razburjenje, ki je povzročilo, da je takratni avstrijski notranji minister nastopil proti drju Mahnič. Nekega lepega dne se je namreč pripeljal na otok Krk cesarski namestnik baron Fries-Skene z odlokom, s katerim se preklicuje škofova odredba glede pouka veronauka. Dr. Mahnič je odlok mirno prebral, a potem ravno tako mirno zavrnil visokega cesarskega namestnika: »Ekscelenca, Vi ukazujete v svojih uradih, v cerkvi in kar se zadeva cerkve, odločuje pa škof.«

* * *

Par let pozneje. Na Krku pastiruje še vedno za neomejeno svobodo Cerkve boreči se cerkveni knez dr. Mahnič. In zopet se zgodi, da se izkrca na tem lepem otoku visok gospod: tokrat general zavezniške armade. Prihaja z zahtevo, da mora škof Mahnič odpraviti staroslovensko bogoslužje. Škof pa generalu mirno sporoči, da če ne odneha od svoje zahteve, je primoran

izobčiti ga iz katoliške cerkve. Vklenili in odpeljali so sivolasega moža radi te odločne besede, marsikaj je moral pretrpeti radi svoje neustrašenosti, najbrže da je radi tega preganjanja celo prezgodaj legel v hladni grob, toda ostal je neomajan, jeklen borec za svobodo Cerkve.

* * *

Napolnili bi lahko cele knjige z izgledi mož, ki so v vseh časih žrtvovali vse, celo življenje, za svobodo Cerkve, toda naj zadostujejo zgornje tri slike. Že one nam živijo pričajo, kako so znali veliki in močni moške braniti Cerkev in njeno nedotakljivo svobodo. In ta svoboda mora ostati! Goriška straža 19. septembra 1925

NOVICE

Evropski poslanec radikalne stranke, znani italijanski televizijski zvezdnik Enzo Tortora je izjavil, da se bo odpovedal poslanskemu mandatu, potem ko ga je sodišče v Neaplju obsodilo na deset let ječe in na plačilo 50 milijonov lir globe, češ da je sodeloval z neapeljsko kamoro. Tortora je bil obtožen, da je razpečeval mamila in da je bil eden voditeljev italijanske kamore.

—o—

Na potresnem območju v Mehiki se mrzlično nadaljuje reševalna akcija. Iz uradnih podatkov izhaja, da je potres zahteval 3100 mrtvih, 2000 ljudi pogrešajo, 6 tisoč ljudi pa je bilo ranjenih. Materialna škoda je ogromna. V Mehiko že prihaja mednarodna pomoč.

storale in celo plesi, vse spremljano z omenjenimi specifično odbranimi registrskimi efekti, to je bil za dolgo obdobje obvezni repertoar vsakega organista. Ljudstvo je vse to spremljalo s koračanjem, zibanjem in plesnim gibanjem na mestu. Kako zelo je ljudstvo poznalo in cenilo te registrske efekte, dokazujejo nekateri udomačeni izrazi. V cerkvi sv. Lovrenca nad Mariborom so orgle iz l. 1843 razpolagale z registrom tolkal (veliki boben, triangel, zvončki). Uporabljali so ga v kombinaciji z oboo in fagotom. Tako nastalim zvočnim efektom, ki so se jih ljudje lahko veselili do l. 1907., so dejali »turška muzika«. Tudi Lenart-Ebnerjeve orgle v cerkvi sv. Martina na Ponikvi iz l. 1857 so omogočale iste efekte. Orgle na Mirenskem gradu iz okr. l. 1865, ki so bile po opisu dispozicije in ohišja sodeč tirolsko delo in so bile 7.XII.1915 uničene, so razpolagale s »tromboncini«, ki jim je ljudstvo dalo vzdevek »teleta« in »tromboni«, ljudsko »krave«.

Za današnje pojme banalni okus, ki se še vedno občasno poizkuša uveljaviti, ni bil zadržan samo v našem podeželsko-kmečkem okolju prejšnjega stoletja. Celó Nemčija, dežela velikih skladateljev, je še v drugi polovici 18. stoletja dajala prednost lahko umljivi glasbi pred resnobno klasično. Tako je bil l. 1790 koncert Abbé Voglerja v Frankfurtu bolj obiskan od Mozartovega. Vogler, ki mu je bila priljubljenost vse, je svoje orgelske koncerte zasnoval na improvizacijah, slonečih na tonskem slikanju. V njegovih sporedih so značilni naslovi kot npr.: »Potovanje na Renu, prekinjeno po nevihti«, »Zavzetje Jeriha«, »Kitajski napevi«, »Afriška romanca« itd. Johann Georg Vogler je veliko koncertiral in imel velik vpliv na glasbeno Evropo svojega časa. Ta se ni odražal samo v absurdno sestavljenih kon-

certnih sporedih, ki so nedvomno vplivali tudi na igranje v naših cerkvah, temveč tudi v poenostavitvenem procesu gradnje orgel in njihovega mehanizma. Voglerju pripisujejo začetek sramotnega preoblikovanja orgel. Odpravil je orgelski prospekt, odstranil miksture in dal registrom samo obseg glasbil, ki so jih posnemali. Ohranil je principale, flavte, godala in jezičnike po skupinah ustrezno manualni diferenciaciji. Alikvotne registre je ohranjal za različne zvočne kombinacije. Pri enem takšnem zloglasnem posegu je odstranil tisoč piščali (orgle v Marijini cerkvi v Berlinu 1801). Popolnoma nove dinamične efekte je dosegel z žaluzijami, ki jih orgle pred tem še niso poznale. K profanizaciji cerkvene glasbe so poleg zgoraj omenjenih sprememb močno pripomogli razni pihalni korpusi, ki so spremljali cerkveno petje. Vzdušje, ki ga je ustvarjala cerkvena glasba tistega časa, je bilo operno, včasih pa celo gostilniško. Resni glasbeniki so kmalu začutili potrebo po njeni reformi. Preporodne silnice so največ prihajale iz Regensburga, kjer je bil vodilna osebnost Karl Proske (1794-1861). V številnih mestih so začeli ustanavljati Cecilijina društva, ki so si zastavila za cilj gojitev koralnega petja in razumevanje polifone glasbe, posebno starejše, pri tem je morala biti pravilno upoštevana tudi instrumentalna glasba. Vse stavine naj bi bile usklajene s liturgičnimi predpisi. Zastopniki nove smeri v svojem silnem glasbeno-reformatorskem navdušenju niso le društev imenovali po Ceciliji, zavetnici cerkvene glasbe, temveč tudi pesmarice in revije. Svoje ideje so širili in utrjevali s tiskom. Pri nas je glasbeno revijo »Cecilija« ustanovil v Ljubljani rojeni in v Stainzu umrl Kamilo Mašek (1831-1856), ki je bil sin češkega poklicnega glasbenika Gašparja

Maška. Oba Maška sta poučevala na l. 1815 ustanovljeni državni glasbeni šoli. Gašpar je v okviru Filharmonične družbe vodil tudi koncertno in operno življenje. »Caecilija« Kamila Maška je verjetno naša najstarejša glasbena revija. V njej so bile objavljene vokalne skladbe z orgelsko spremljavo različnih avtorjev, kot npr.: Belarja, Potočnika, Riharja, Vilharja, Vavkna. Največ skladb je prispeval urednik sam. V reviji so bili tudi članki v nadaljevanjih, ki so med drugim govorili o svobodnem preludiranju, gradnji in vzdrževanju orgel, o orgelskih registrih, kar vse je bilo za izobrazbo organistov tedanjega časa izrednega pomena. V »Caeciliji« je Kamilo Mašek objavil tudi pet svojih orgelskih skladb, večina preludijev.

Poleg Gašparja Maška in številnih graditeljev orgel, ki so prišli k nam v 18. in 19. stol., je prišel iz Češke tudi ANTON FOERSTER (1837-1926). Avtor prve naše opere »Gorenjski slavček« je najprej deloval v Senju kot regens chori. O tem je Izidorju Cankarju v »Obiskih« iz l. 1910/11 takole pripovedoval: »Leta 1865 sem prišel v Senj kot učitelj glasbe in organist v stolnici. Ob prihodu so me kanoniki peljali na kor in me učili, da moram, kadar pride škof v cerkev, zaigrati kavatino in kadar odhaja koračnico. Pokazali so mi celo register za boben in činele, ki so veselo spremljale koračnico: bum, bum — bum, bum, bum. Takoj sem jim razložil sestavo orgel in jim pokazal: da se, prvič, s staccato — igranjem pokvari struktura instrumenta; drugič, da se taka godba za cerkev ne spodobi; potem sem jim zaigral marš in nato cerkveno-umetni slovesni preludij, ki jim je bil všeč. Tako sem jih spreobrnil; nič več niso zahtevali kavatin in koračnic in jaz sem imel mir pred njimi.« (Dalje)